

Anita Seppä

”Se on komiaa kun kiikkuu, kun ei vaan putoaasi”

Meille suomalaisille on tärkeää tietää mitä ”muunmaalaiset” meistä ajattelevat. Aina kun saamme tilaisuuden, tiedustelemme asiaa turisteilta. Koska suomalainen perinne opettaa viisasta vaikenemaan, toivomme salaa mielessämme että he näkisivät saman minkä mekin: teknologisen huipputaajakansan ja korkealle kehittyneen sivistyskulttuurin, joka pärjää poikkeuksellisen hyvin PISA-kokeissa.

Lausuntoa odottaessamme liikutimme salaa muistaessamme urheilijalegendamme, suorapuheisuutemme, sisumme ja tosiystävyytemme, joka kestää kerran alettuaan ikuisesti. Kuten kaikilla kansoilla, meillä on myös omat

heikkoutemme: miltei myyttiksi asti jalostettu heikko itsetunto, melankolisuus ja alkoholismi... Näistäkin puhumme vierailijoiden kanssa ajoittain. Tosin mieluiten vasta neljännen tuopin jälkeen.

Lähitarkastelussa moni suomalaisuuteen liittämämme ominaisuus paljastuu myyttiksi. Muuallakin juodaan kännihakuisesti, urheillaan ja tehdään teknisiä innovaatioita, jopa enemmän kuin meillä.

Myöskään heikkoa itsetuntoa ja melankoliaa ei olla onnistuttu osoittamaan maailmanlaajuisessa vertailussa erityisesti suomalaisiksi ominaisuuksiksi. Tutkimusten mukaan meillä on kuitenkin yksi

kansallinen erityispiirre, joka todellakin erottaa meidät muista. Psykologian professori Liisa Keltikangas-Järvinen nimittää tätä ominaisuutta hostileeteiksi.

Hostiliteetin voisi hieman yksinkertaistaen määritellä yleiseksi pahansuopuudeksi ja kaunaisuudeksi tai pyrkimykseksi korvata positiivinen asennoituminen negatiivisella ja varautuneella. Hostiilisti asennoituva ihminen tekee maailmasta ja muista ihmisistä vihamielisiä ja pahoja, ovatpa näiden ”objektiiviset” ominaisuudet millaisia tahansa. Kyse on ensisijaisesti pään sisäisestä todellisuudesta jota kulttuuriperimä, tavat ja kasvatusta ruokkivat.

Arkisten työpaikkanäyttämöiden, perhehelvettien, koulukiisaamiskuvioiden ja kadehtimisen

ohella suomalainen hostileiteetti ilmenee puhtaimmillaan sananlaskuissa. ”Se parhaiten nauraa joka viimeksi nauraa”, ”Tyhmä töitään kehuu, itseänsä kiittelee”, ”Vai-vaisen rakkautta se on, joka jokaiselle näkyy”, ”Itku pitkästä ilosta” ja ”Mies tulee räkänokastakin, vaan ei tyhjän naurajasta”.

Vaikka hostiileja kokemuksia syntyy meillä päin tämän tästä, mieleeni on jäänyt erityisesti tilanne, joka sattui kymmenisen vuotta sitten supermarketissa. Olin juuri palannut kotiin vuoden kestäneeltä tutkimusmatkalta Pariisiin. Sikäläisten tapojen mukaan on aiheellista pyytää anteeksi aina kun joku satunnainen kanssaeläjä tulee ruuhkassa liian lähelle ja ylittää fyysisen turvarajan. Ranskalaiset pyytävät anteeksi myös silloin kun *heidän* varpailleen astutaan tai *heitä* tönäistään täyteen ahdetussa metrossa, ilmeisestikin osoittaakseen hyviä käytöstapoja ja hyväntahtoisuutta.

Henkinen laskeutuminen takaisin Suomeen tapahtui kassajonossa. Olin jo päässyt lähelle tiskiä kun taakseni asettunut keskiikäinen nainen töytäisi minua ostoskärryillä selkään. Käännyin ympäri nähdäkseni mikä oli aiheuttanut epämuikavalta tunneen törmäyksen. Nainen tuijotti minua ilmeettömästi eikä sanonut sanaakaan. Jatkoimme jonottamista kuin mitään ei olisi tapahtunut. Hetken kuluttua sama toistui. Tarkistin tilanteen: kukaan ei töninyt häntä eivätkä kärryt liikkuneet itsekseen. Seuraavaksi kärryjen kosketus muuttui päättäväiseksi työntämiseksi. Aloin pillastua ja katsoin vielä kerran taakseni. Ei sanaakaan. Pelkkä hostiili tuijotus. Tilanteesta hämmentyneenä otin käyttöön jokaiselle suomalaiselle tutun kotikonstin: tuijotin takaisin

vihaisesti, enkä sanonut itsekään mitään.

Koska hostileiteetti istuu meissä niin syvällä ettei sen kitkeminen taida onnistua, valtion kannattaisi satsata tuntuva rahasumma kansallisen erityispiirteemme tuotteistamiseen. Ehdotan, että suomalaisesta hostileiteetista tehtäisiin seuraavaksi laaja filosofinen tilausraportti ja että sitä alettaisiin viedä maailmalle samaan tapaan kuin saunaa, joulupukkia, innovaatioliopistoa ja vodkaa.

Itäisen rajanaapurimme machokulttuuri voisi olla tässä hankkeessa luontainen liittolaisemme – aito venäläinen ei nykyään (mikäli

medioihin on uskomista) välitä pätäkäkään ”ulkomaalaisista” ja osoittaa kansallisen ylemmyytensä avoimesti hostiilin käytöksen avulla.

Jos Suomi-neito saisi tuekseen itänaapurinsa lihaksikkaan var-talon, heidän kurkustaan kiirivä laulu voisi totisesti tehdä maail-malla vaikutuksen. Esimerkiksi sananlaskuista tuttuun tapaan. A1-osa: ”Kyllä maailma opettaa, jos ei muuten niin hiljaa käymään / Ja nälkä nylkee ja rapatauti rankaisee / Eikä se oo mies, joka tekojaan katuu”. Kertosäkeestä kasvaisi kaikessa karuudessaankin komea: ”Älä lennä korkeemmalle kun siivet kantavat / kun siivet kantavat / Sillä parempi tuttu paha kuin tuntematon hyvä / tuntematon hyvä”.

